



**LUNDS**  
UNIVERSITET

*Språk- och litteraturcentrum*  
*Översättarutbildningen*

EXAMENSARBETE VT 2011  
**MASTER I ÖVERSÄTTNING**  
Specialisering i engelska

## **Tre versioner av *Emma***

En undersökning av de svenska översättningarna  
av Jane Austens roman

Författare:

Cecilia Lindmark

[lindmark.cecilia@gmail.com](mailto:lindmark.cecilia@gmail.com)

Handledare:

Lisa Christensen

## Sammandrag

I den här uppsatsen jämförs tre svenska översättningar av Jane Austens *Emma* i syftet att finna vilken översättning som gör källtexten mest rättvisa. Den första översättningen från 1857 gjordes av en okänd översättare; den andra översattes av Sonja Bergvall 1956; den tredje och sista utkom 2010 och översattes av Rose-Marie Nielsen. Dessa tre översättningar är de enda som har utgivits på svenska. I de kvantitativa undersökningar som utförts framkom att 1857 års översättning snarare kan betecknas som en bearbetning, varför den behandlas enskilt från de andra, i avsnitt som främst koncentrerar sig på de avvikelser som översättningen gör från källtexten. De likheter och skillnader som finns mellan Bergvalls och Nielsens översättningar presenteras i avsnitt som tar upp meningsindelning, meningsinledning med konjunktion, tilltal och interjektioner samt personskildring och gestaltning. Trots att det går att påvisa att båda översättarna är trogna källtexten, finns det uppenbara skillnader som gör att Bergvalls översättning framstår som den som speglar källtexten bäst.

Nyckelord: Jane Austen, *Emma*, översättning, nyöversättning

Engelsk titel: *Three versions of "Emma". A study on the Swedish translations of Jane Austen's novel*

## Innehållsförteckning

<b>1. Inledning .....</b>	<b>4</b>
<b>2. Austen förr och nu .....</b>	<b>4</b>
2.1 Austens popularitet i dag .....	4
2.2 Den mångbottnade Austen .....	5
2.3 Ironi .....	6
2.4 Den svåröversatta Austen .....	7
2.5 Emma .....	8
<b>3. De svenska översättningarna .....</b>	<b>9</b>
3.1 1857 – 1956 – 2010 .....	9
3.2 Materialurval .....	11
3.3 Kvantitativ analys .....	11
<b>4. 1857 års översättning .....</b>	<b>12</b>
4.1 Strykning av hela satser och meningar .....	13
4.2 Ändring och nedkortning .....	14
4.3 Tillägg .....	16
4.4 Konklusion .....	17
<b>5. Sonja Bergvalls och Rose-Marie Nielsens översättningar .....</b>	<b>17</b>
5.1 Meningsindelning .....	18
5.2 Meningsinledning med konjunktion .....	19
5.3 Tilltal och interjektioner .....	21
5.4 Personskildring och gestaltning .....	22
<b>6. Avslutande diskussion .....</b>	<b>28</b>
<b>7. Sammanfattning .....</b>	<b>29</b>
Referenslitteratur .....	30
Webbsidor .....	30
Bilaga 1	
Bilaga 2	

# 1. Inledning

Det är 200 år sedan Jane Austens verk publicerades för första gången och de har länge ansetts utgöra en viktig del av världslitteraturen. Precis som många andra skönlitterära verk av rang har Austens verk filmatiserats otaliga gånger, men kanske var det framförallt BBC:s version av *Pride and Prejudice* från 1995 som startade den trend som ligger bakom det nyväckta intresset för hennes romaner. Sedan dess har det presenterats många nya filmatiseringar och tv-produktioner som baserats på hennes verk. Dessa vänder sig till en bredare publik och använder sig därför av grepp som fånglar nutidens åskådare.

Som en reaktion på detta nyväckta intresse har givetvis även intresset för att läsa Austens verk ökat. Här i Sverige kan man till exempel se detta i hur det från nittioalet och framåt har gjorts många nyutgåvor av tidigare gjorda översättningar, där de flesta stammar från femtioalet. Men vad som är mest intressant är hur vissa förlag har valt att göra nyöversättningar. Syftet tycks vara att även här nå den bredare publiken.

Austens *Emma* har översatts till svenska vid tre tillfällen: 1857, 1956 och nu senast 2010. Syftet med den här uppsatsen är att undersöka dessa översättningar för att se vem av översättarna som gör källtexten mest rättvisa. Metoden som tillämpas är att jämföra fyra framslumpade avsnitt ur källtexten med översättningarna. Materialet som ligger till grund för undersökningen består, förutom källtexten och översättningarna, av diverse vetenskapliga texter som analyserar Austens författarskap och hur den moderna publikens förväntningar ser ut.

## 2. Austen förr och nu

### 2.1 Austens popularitet i dag

Mellan 1900 och 1975 gjordes mer än sextio produktioner av Jane Austens verk, antingen för radio, tv, film eller teater (Troost & Greenfield 1998:2). Jane Austens popularitet utanför läsekretsarna är alltså inget nytt fenomen. Men det föreligger skillnader mellan adaptationerna och de verk som publicerades i början av 1800-talet. Redan i början av 1980-talet beskrev Monica Lauritzen skillnaderna mellan de olika målgrupperna, som de då sågs i Storbritannien. Till att börja med har vi den grupp av människor som utgjorde originalpubliken, alltså läsarna: "the sophisticated and reasonably well-defined group" (1983:24). Lauritzen har i intervjuer med olika personer som har varit inblandade i filmatiseringar av Austens verk undersökt vilka de anser vara sin målgrupp och fått svar som "predominantly middle class and female"

(1983:50) och "[s]uburban working class people" (ibid). Det är alltså uppenbart att det är en markant skillnad mellan målgrupperna.

Det föreligger även en skillnad i vilka förväntningar man har. I dagens samhälle har vi vissa krav på hur en filmatisering ska se ut och givetvis bemöter producenterna dessa krav. Till exempel, som Cheryl L Nixon beskriver det, vill dagens publik ha "a 'more alive' and 'more active' version of Austen heroes" (1998:23). Hon beskriver vidare skillnaden mellan vilken syn man mellan de olika tidsperioderna har på känslouttryck där "Austen's vision of the late eighteenth century favors restraint" (1998:27) medan "the films' vision favors display" (ibid). Amanda Collins skriver om hur dagens publik även tycks privilegiera romantik framför realism (1998:81) och vidare om hur man numera vill lära sig om det förflutna i skenet av nutiden (1998:88), vilket alltså innebär att det är viktigt för oss att kunna identifiera oss med det vi ser och att igenkänningsfaktorn är viktig. Vad som är viktigt här att komma ihåg, precis som Lauritzen skriver: "Every cultural object stands in a dialectical relationship with the society in which it is produced, in that it is both the product of that society and an influence on it" (1983:23). Vi kan alltså bara se dessa adaptationer som tolkningar av Austen. Tolkningar som är starkt färgade av den tid de görs i.

Det är ett välkänt fenomen att biblioteksutlåning och försäljning av en bok som antingen blivit ett tv-program eller en film ökar, och så är även fallet för Austens verk. Även jag drogs med i hypen kring Austen den där julen 1995, men kontrasten mellan litteraturens och filmatiseringens Mr Darcy blev för stor och avskräckte mig från att öppna något av Austens verk på över tio år. Kanske finns det grund för de farhågor som Lauritzen förmedlar:

The popularization of any kind of "high-brow" culture is in fact often singled out as a particularly sinister aspect of contemporary mass culture. There is a fear that simplified versions of rich and complex works of fiction may deter a great many people from ever approaching the originals and hence lend to a general hollowing out of our common cultural heritage. (1983:10)

Den fråga som är intressant i skenet av detta är om och hur den moderna publikens krav kan påverka en översättning samt givetvis om någonting går förlorat i anpassningen till dessa krav. På konvolutet till Rose-Marie Nielsens översättning står det att läsa: "den nya översättningen riktar sig till dagens läsare" (Austen 2010). Det ska bli intressant att se vad det innebär.

## **2.2 Den mångbottnade Austen**

En aspekt av Austen som är mycket viktig att ha i åtanke är hur pass mångbottnad hon är. Morini talar om "evaluative opacity" (2009:23, 37) och menar att det många gånger inte är

möjligt att tolka vad Austen egentligen vill säga, vilket syfte hon har med det hon skriver.

Som Carol M Dole skriver:

Depending on the critical winds, it has been easy at different times to see her as altogether apolitical, as clinging to the tradition of a responsible landed class, or as a slyly critical of the gender and class divisions of her society. (1998:59)

Anledningen till denna ”evaluative opacity” förklarar Morini är hur man på Austens tid inte skiljde författaren och berättarrösten åt, utan såg dem som oskiljaktiga. Man ansåg att verken var ”ethical/ideological mirrors” (2009:17). Austens sätt att undvika att läsaren tolkade hennes åsikter genom texten var att vara vag, ibland till och med motsäga sig själv, helt enkelt att använda sig av en berättarstil som gör att man som läsare är oviss om vad författaren egentligen vill säga. För en översättare utgör den mångbottnade Austen givetvis en utmaning, vilket närmare ska illustreras nedan.

### 2.3 Ironi

Ironi är ett stilgrepp som kan ställa till med problem för översättaren. Austens ironi är välkänd, men precis som Morini påpekar (2009:34-35) kan hennes ironi vara svår att upptäcka. Men även tiden spelar en viktig roll här. Vi får inte glömma att det är 200 år sedan Austen levde och det spelar en stor roll för hur vi ska tyda hennes ironi. Dessutom är ironi i sig svårgreppbart. Rachel M Brownstein påpekar att det är skillnad på dagens postmoderna ironi och den ironi som tillämpades på Austens tid. Hon säger Austens ironi vara ”a moralist’s” (1998:20) och att hon med sin ironi pekar på egenskaper som är mindre tilltalande.

Ironin i Austens verk återfinns ofta i de talrika konversationerna. Eftersom Austen levde i en samhällsklass och under en tid då det var av yttersta vikt att hålla sig till etiketten, kan man ofta finna ironin i de tillfällen då man bryter mot denna etikett. Morini skriver om konversationerna hos Austen:

Conversation in Jane Austen’s novels is a complex role-playing, the rules of which are dictated by general consensus about what can and cannot be said, what can be said openly and what must be hinted at or implied, which moves and acts are allowed and which are not. (2009:79)

Vidare förklarar han att status, inkomst, kön och personlighet också spelar in i hur omgivningen ser på och dömer eventuella etikettsbrott (2009:84) samt hur det finns vissa ämnen som man absolut inte öppet rör som till exempel äktenskap, finanser, fysiska attribut eller sig själv (2009:87-88).

I Emma är det främst Mr Woodhouse som inte riktigt håller sig till konvensen. Han är nämligen väldigt fixerad vid sin hälsa, som han anser vara klen, och många gånger blir det en

ironisk effekt när Mr Woodhouse till synes visar omsorg om andra medan man mellan raderna kan läsa sig till att det till syvende och sist ändå är sin egen hälsa han tänker på. Men trots att det finns personer liksom Mr Woodhouse, som helt uppenbart bryter mot etiketten, finns det ändå omständigheter som gör att alla ändå har överseende med dem. Mr Woodhouse faller i den kategorin för personer som har ”one or more hobby horses which they use to pester the others [...] to hold the floor for longer intervals than they should” (Morini 2009:89), vilket egentligen inte ses med blida ögon. Men tack vare sin sociala och finansiella status går Mr Woodhouse fri från klander (ibid).

## 2.4 Den svåröversatta Austen

Bland annat med tanke på hur mångbottnad Austen är och hur subtil hennes ironi ibland kan vara är det inte svårt att förstå Roger Gards uttalande om att ”Jane Austen has occasionally been called a ‘poet’ [...] every (or nearly every) word has a place in the creation of a significant action.” (1989:33). Men det gör också att man förstår vilken utmaning det måste vara att översätta hennes verk och att det kräver en översättare med fingertoppskänsla. Till exempel påpekar Morini vad gäller konversationer hos Austen att:

each conversation is a battle for the acquisition of social-conversational ‘status’, and each novel portrays the changing contours of a network of hierarchical links which are continually negotiated in and through conversation. (2009:98)

Han säger även att: ”only a pragmatic analysis will enable us to distinguish between what the characters ‘say’ and what they ‘mean’” (2009:130). Det finns alltså så många aspekter att beakta och de subtila medel som Austen använder i sitt skrivande ställer höga krav på översättaren.

Morini har vidare analyserat tre olika italienska översättningar av Emma och kan påvisa hur alla översättare till olika grad misslyckas med att förmedla källtexten. Ett bra exempel, som också visar hur subtil Austens ironi kan vara, är från avsnittet i *Emma* där ett mindre sällskap gör en utflykt till Box Hill. Utflykten är mindre lyckad, framförallt för Emma själv som lyckas förarga många i sällskapet under den gemensamma picknicken där Frank Churchill ohämmat flirtar med henne och styr konversationen i sällskapet så att den enbart kommer att handla om Emma. Innan Mrs Elton bryter upp säger hon: ”I am really tired of exploring so long on one spot” (Austen 2005:405). Morini påpekar att detta uttalande har två sidor. Å ena sidan är det ett ironiskt påpekande om att man minsann bör röra på sig när man är på upptäcktsfärd, men det är å andra sidan också en subtil antydning om att hon är utled på att prata om ett och samma ämne, det vill säga om Emma (2009:139-140). Två av översättarna

lyckas förmedla denna tvetydiga mening. Dock får de enligt Morini en klumpig meningsformulering på italienska (2009:140). Den tredje översättaren lyckas inte alls att få med dubbeltydigheten, utan har förlorat den subtila undermeningen: ”Sono stanca di partecipare a un’escursione restando sempre nello stesso luogo” (ibid) vilket på engelska blir ”I am tired of taking part in an excursion while always remaining on the same spot.” (ibid).

Givetvis är det i skenet av detta intressant att se vilka lösningar som översättarna i fokus för den här uppsatsen har funnit för samma passage i källtexten, som inte faller inom de textutdrag som annars vidare undersöks här. I Sonja Bergvalls översättning från 1956 finner vi:

Jag är verkligen trött på att sitta så länge på samma ställe. (157)

Rose-Marie Nielsens nyöversättning från 2010 lyder:

Det blir ingen rolig utflykt om man måste sitta stilla så länge. (448)

Här ser vi hur också de svenska översättarna misslyckas med att förmedla den subtila undermeningen, och i min mening även ironin.

## 2.5 Emma

*Emma* publicerades 1816 och anses av många vara Austens främsta verk. Historien kretsar kring Emma Woodhouse som vid bokens början är tjuugoett år gammal. Hon bor med sin far, Mr Woodhouse, i herrgården Hartfield i det lilla samhället Highbury där de tillhör de mest förnåma familjerna. Emmas mor är sedan många år avliden och hennes äldre syster Isabella har gift sig med grannen John Knightley och de bor nu med sina fem barn i London. Johns bror George Knightley, eller Mr Knightley som han mest kallas, står för förnuftets röst och är den som till slut lyckas få Emma att ta reson. Men dessförinnan har hon i sina försök att finna lyckan åt andra genom att leka äktenskapsmäklerska istället gjort många en otjänst, däribland sig själv.

Morini förklarar hur *Emma* i stort ses som Austens mest komplexa verk och även ”the most elusive” (2009:15) vilket bland annat kan finna sin förklaring i hur *Emma* är uppbyggd som en detektivroman där man som läsare alltigenom boken får små ledtrådar till en bakomliggande historia som uppenbaras först vid slutet (ibid: 55).

I *Emma* använder sig Austen av en blandning av ”direct and indirect thought, free direct and indirect thought, narrative reports and speech acts” (ibid:34) och resultatet blir att man som läsare upplever textmassan som flytande, utan stackato. Sammantaget förstår man att det inte är helt okomplicerat att översätta *Emma*.



### 3. De svenska översättningarna

#### 3.1 1857 – 1956 – 2010

Innan översättningarna av *Emma* presenteras kan det vara intressant att titta på hur man generellt har översatt Austens verk till svenska. För att åskådliggöra det följer en tabell:

**Tabell 1**

Engelsk titel + nutida svensk titel om annan än den engelska	Första utgåvan	Tidiga svenska översättningar	Varken tidig eller sen översättning	Sena svenska översättningar
<i>Sense and Sensibility</i> [Förnuft och känsla]	1811		1954 Marie-Louise Elliott, Natur och kultur	
<i>Pride and Prejudice</i> [Stolthet och fördom]	1813	1920 C.A. Ringenson, Bonnier	1946 Gösta Olzon, Forum	2011 Gun-Britt Sundström, Bonnier
<i>Mansfield Park</i>	1814			1997 Maria Ekman, Norstedts
<i>Emma</i>	1816	1857 Anonym ”Emma: eller talangen att uppgöra partier för sina vänner”	1956 Sonja Bergvall, Forumbiblioteket	2010 Rose-Marie Nielsen, Bonnier
<i>Persuasion</i> [Övertalning]	1818	1836 Anonym: ”Familjen Elliot. Skildringar af engelska karakterer”	1954 Jane Lundblad, Tiden	
<i>Northanger Abbey</i>	1818			1993 Rose-Marie Nielsen, Studentlitteratur,

Källor: Wikipedia, Libris

När man listar på detta vis blir det uppenbart att det finns tre tidsperioder för översättningar av Austen. Vi har den tidiga perioden runt mitten på artonhundratalet, med en liten avvikelse vid 1920. Men mest intressant är hur två perioder utkristalliserar sig: både vid mitten av femtiotalet och perioden slutet av nittio-/ början tjugohundratalet ser vi hur det blir populärt med nyöversättningar av Austen.

Den här uppsatsen kommer att titta närmare på utdrag ur de översättningar som gjorts av *Emma*, vilket är ett av endast två verk som har översatts under alla tre perioder. Generellt

brukar översättare komma i skymundan. Här i denna uppsats hamnar de däremot i fokus och därför kan vara det intressant att, om möjligt, ta reda på lite om dem.

*Emma: eller talangen att uppgöra partier för sina vänner* heter översättningen av *Emma* från 1857 och precis som många andra översättare från 1800-talet är personen bakom översättningen okänd (refereras hädanefter till som N.N.). I *Svenskt översättarlexikon* kan man läsa att det under 1800-talet ofta var språkkunniga, ensamstående medelklasskvinnor som ägnade sig åt översättning. De hade låg status, dåligt betalt och jobbade ofta under stark tidspress. *Svenskt översättarlexikon* hänvisar också till Elisabeth Tykesson som hävdar att man snarare bör se de skönlitterära översättningarna från 1800-talets början som ”versioner” eftersom förläggarna förkortade verken. Även om 1857 knappast kan anses ligga i början av 1800-talet, kommer jag framöver att påvisa att översättningen av *Emma* från detta år snarare är en bearbetning.

De båda senare översättarna är namngivna. Sonja Bergvall (1907–1989) står bakom översättningen som utkom 1956. Bergvall har en imponerande meritförteckning och har förutom Austen översatt verk av bland andra Louisa May Alcott, Agatha Christie, William Golding, Doris Lessing, J.D. Salinger och Virginia Woolf (Libris). Vidare har hon för sina översättningsgärningar fått Svenska Deckarakademiens pris för berömdvärd översättargärning 1976, Svenska Akademiens översättarpris 1979 och Elsa Thulin-priset 1981 (Svenskt översättarlexikon).

Även Rose-Marie Nielsen (1940–) som översatte 2010 års version av *Emma* har goda meriter och har bland annat översatt VS Naipaul, Amos Oz, John Irving, Susan Sontag, Alice Munro och Nadine Gordimer (Översättarcentrum). Dessutom har hon, som synes i tabellen ovan, sedan tidigare översatt Austens *Northanger Abbey*. Också hon har prisats för sina översättningar och tilldelats Stiftelsen Stipendiefonden Albert Bonniers 100-årsminnes översättarpris 1997, Samfundet De Nios översättarpris 2002 samt Svenska Akademiens översättarpris 2002 (Svenskt översättarlexikon). På konvolutet till nyöversättningen kan man läsa att Nielsen är ”en av Sveriges skickligaste och mest erfarna översättare” (Austen 2010), men det väcker ändå förundran att förlaget inte har valt en yngre meriterad översättare som, trots allt, bättre bör förstå den moderna publik som den nya *Emma* vänder sig till.

För att förenkla för läsaren av denna uppsats kommer normerna för källhänvisning att frångås vad gäller referenserna till Austens verk. Istället för författaren kommer källhänvisningen att innehålla namnet på översättaren; alltså antingen N.N, Bergvall eller Nielsen. De korrekta uppgifterna finns givetvis i listan över referenslitteratur.

## 3.2 Materialurval

Källtexten *Emma* består av 525 sidor vilket är en alltför omfattande textmassa för denna uppsats, varför endast textutdrag kommer att analyseras. För trovärdighetens skull är det viktigt att dessa textutdrag har slumpats fram. Därför har jag, för att ta fram fyra textutdrag som är jämnt fördelade över boken, delat sidantalet 525 med 5, vilket ger siffran 105. Eftersom det exemplar av *Emma* som används här börjar på sidan 3 tas därför det första textutdraget från sidan 108, följt av textutdrag från sidorna 213, 318 och 423 - dessa textutdrag hänvisas framöver till som textutdrag A, B, C och D. Från och med den första fullständiga meningen från respektive sida har cirka 250 ord tagits ut. Siffran varierar från stycke till stycke eftersom jag också vill avsluta med en fullständig mening, vilket gör att den sammanlagda textmassan från källtexten är 1 066 ord. Därefter har de motsvarande textpartierna från de olika översättningarna letats fram.

## 3.3 Kvantitativ analys

För att enklare påvisa vissa likheter och skillnader som finns mellan källtexten och översättningarna presenteras här en tabell med intressanta data. Datan är främst framtagen med hjälp av en lix-räknare. Dock har Bilaga 1 och 2 använts som bakgrund till de siffror som anger ”Antal meningar” eftersom framförallt källtexten innehåller element som gör att lix-räknaren gör en meningsbrytning, som till exempel när källtexten använder punkt efter titlar såsom i ”Mr. Churchill”.

**Tabell 2**

<b>Antal ord</b>	<b>Austen</b>	<b>N.N.</b>	<b>Bergvall</b>	<b>Nielsen</b>
A	281	160	255	275
B	272	184	264	265
C	261	221	257	265
D	252	121	236	228
<b>Totalt</b>	1066	687	1012	1033
<b>Antal meningar</b>				
A	13	11	13	13
B	12	8	12	11
C	19	14	21	21
D	10	6	11	11
<b>Totalt</b>	54	39	57	56
<b>Antal långa ord</b>				
A	47	35	49	44
B	58	46	66	64
C	33	27	36	36
D	61	29	53	44
<b>Totalt</b>	199	137	204	188

Antal ord i de fyra textavsnitten som används ur källtexten uppgår till 1066. Både Bergvall och Nielsen ligger relativt nära med respektive 1012 och 1033 ord, en marginal som är försumbar eftersom den till stor del kan härledas till engelskans bestämda artikel ”the”, vilket enligt lix-räknaren källtexten har 43 stycken av. Att det sedan föreligger en skillnad i antal ord mellan Bergvalls och Nielsens översättningar kan vara att Bergvall har högre antal långa ord, 204 jämfört med Nielsens 188, vilket kan tyda på att Bergvall till större del har använt sig av sammansatta ord och därför får färre ord sammantaget.

Däremot gör tabellen klart att N.N:s översättning starkt skiljer sig från källtexten och de båda andra översättningarna, främst när det kommer till antal ord men även antal meningar. N.N:s översättning består av endast 687 ord vilket innebär att nära en tredjedel av texten har gått förlorad i översättningen. Därför vill jag hävda att det snarare handlar om en bearbetning, varför jag också kommer att diskutera 1857 års översättning separat från de två senare.

En övrig skillnad som blir tydlig i tabellen är hur textutdrag C skiljer sig från de tre andra. Det har både ett markant högre antal meningar men också en påtagligt lägre siffra för andel långa ord. Anledningen till detta är att textutdrag C till större delen består av dialog där det främst är Emmas far Mr Woodhouse som talar i korta och enkla meningar. Eftersom datan för textutdrag C skiljer sig markant både i källtexten och översättningarna kan man dra slutsatsen att alla tre översättarna visar på följsamhet.

#### **4. 1857 års översättning**

På grund av de stora avvikelser som översättningen från 1857 gör från källtexten kommer fokus i den här uppsatsen att ligga på Bergvalls och Nielsens respektive översättningar. Men givetvis går det inte att förbise den allra första översättningen av *Emma*. Eftersom det är nästintill hundra år mellan Bergvalls översättning och den från 1857 är det inte förvånande att det föreligger stora skillnader. Det är bland annat uppenbart hur olika språkliga reformer ligger mellan de båda översättningarna. 1906 års rättstavningsreform gör att stavningar som ”hvilken” (N.N. 1857:90), ”af” (ibid), ”sjelfva” (106), ”bredt” (161) och ”qvar” (314) känns ålderdomliga. Den numera förlegade pluralböjningen av verb står också ut, som till exempel i ”skola hafva” (N.N. 1857:89), ”stodo” (161) och ”taga” (237). Men även språkvalet kan många gånger kännas främmande för en läsare av vår tid. Ord som ”hafresoppa” (N.N. 1857:89), ”spilkum” (89) och ”skodon” (236) kan kanske till och med vara helt oförståeliga för nutidens läsare.

Men det är inte dessa uppenbara skillnader som är av intresse för den här analysen, utan de olika strategier som översättaren har använt sig av. Det är just dessa som gör 1857 års översättning så intressant och som gjort att den får en plats i denna uppsats. I de jämförelser som jag har gjort mellan de tre översättningarna står denna, den första, många gånger kraftigt ut från de två senare och här kommer jag att påvisa de friheter som översättaren emellanåt tar sig och vilken effekt det har.

#### 4.1 Strykning av hela satser och meningar

Det första som blir uppenbart när man jämför 1857 års översättning med källtexten är att N.N. har valt att stryka partier ur texten. Ibland små partier som man kanske vid första undersökningen inte lägger märke till, men även betydligt längre. Dessa avvikelser blir uppenbara om man liksom ovan i Tabell 2 jämför antal ord med källtexten, men även om man spaltar upp källtexten och översättningen mening för mening såsom i Bilaga 1.

Tabell 2 påvisar två större avvikelser från källtexten. När jag skrev av N.N:s översättning upptäckte jag hur N.N. helt sonika valt att stryka hela en och en halv sidor, motsvarande sidan 108–109 i källtexten (N.N. 1857: 90), varav följande faller inom de 250 ord från textutdrag A som slumpats fram för min undersökning:

“Mr. Wingfield most strenuously recommended it, sir – or we should not have gone. He recommended it for all the children, but particularly for the weakness in little Bella’s throat, – both sea air and bathing.”

“Ah! my dear, but Perry had many doubts about the sea doing her any good; and as to myself, I have been long perfectly convinced, though perhaps I never told you so before, that the sea is very rarely of use to any body. [...] (Austen 2005:108)

I stycket har Mr Woodhouse en diskussion med sin dotter Isabella, som för tillfället är på besök i sitt barndomshem med sin man och sina fem barn, om havsluftens för- eller nackdelar.

Ännu ett exempel där N.N. väljer att stryka en ansemlig mängd text visar en jämförelse mellan följande texter ur textutdrag D:

Emma was gratified, to observe such a proof in her of strengthened character, and refrained from any allusion that might endanger its maintenance. They spoke, therefore, of Mrs. Churchill’s death with mutual forbearance.

Short letters from Frank were received at Randall’s, communicating all that was immediately important of their state and plans. Mr. Churchill was better than could be expected; and their first removal, on the departure of the funeral for Yorkshire, was to be to the house of a very old friend in Windsor, to whom Mr. Churchill had been promising a visit the last ten years. At present, there was nothing to be done for Harriet; good wishes for the future were all that could yet be possible on Emma’s side.

It was a more pressing concern to show attention to Jane Fairfax, whose prospects were closing, while Harriet’s opened, and whose engagements now allowed of no delay in any one at Highbury, who wished to show her kindness – and with Emma it was grown into a first wish. (Austen 2005:423)

Vilket får följande översättning:

Emma var mycket belåten med att hennes karakter vunnit i styrka och sökte bibehålla den genom undvikandet att beröra ämnet.

Det var nu mera angeläget, än att tänka på Harriet, att visa uppmärksamhet mot Jane Fairfax, hvilkens utsigter mörknade, då deremot Harriets ljusnade, och hon hade så kort tid kvar i Highbury [sic!], att ingen, som ville visa henne deltagande, kunde dröja dermed. Hos Emma hade en sådan önskan blifvit mycket liflig. (N.N. 1857:314)

I det som föregått har läsaren fått reda på att Mrs Churchill har avlidit och Emma spekulerar över hur hennes död kan vara till fördel för den kärlekshistoria som hon diktat upp mellan Harriet och Frank Churchill. Emmas åsytning till Harriets ”strengthened character” är att hon upplevs ta nyheten att hennes framtidsutsikter ljusnat avsevärt med belevat lugn.

När man jämför exemplen ovan med källtexten blir det tydligt hur strategin för N.N:s översättning är att stryka perifera karaktärer. Om man ser på bokens handling överlag kan man säga att varken Isabella eller Frank Churchills styvföräldrar har någon större betydelse för handlingen och att deras inblandning därför möjligen kan ses som onödig utfyllnad. Det är till exempel påfallande hur N.N. här helt lyckas stryka styvföräldrarnas närvaro. Enligt min mening blir resultatet av att vissa karaktärer får betydligt mindre utrymme att historien känns plattare och mindre komplex, vilket strider mot ett av Austens särdrag, nämligen hennes skildringar av ett komplext socialt spel.

## 4.2 Ändring och nedkortning

Den okända översättaren gör också ändringar i innehållet, vilka, även om de kan tyckas vara små, förändrar hur texten uppfattas. Till exempel kan man bara spekulera varför N.N. valde att översätta ”stockings” (Austen 2005:318) till ”skodon” (N.N. 1857:236). Kanhända tyckte N.N. att det inte passade sig att Mr Woodhouse, som äldre herre, diskuterade plagg som täcker kroppsdelar som på den tiden skulle skylas, med den unga och ogifta Jane Fairfax. Hur som helst går den smått löjliga tonen från källtexten förlorad i N.N:s översättning.

De flesta ändringar går dock i samma spår som strykningarna. Skillnaden mellan strykningar och ändringar, som de ses här, är hur strykningarna helt tar bort vissa inslag i texten medan ändringarna istället kortar ned inslag. Exempel på hur N.N använder sig av ändringar är hur denna många gånger väljer att korta ner längre avsnitt. Ibland kan det handla om att göra om flera meningar till en enda:

He saw no fault in the room, he would acknowledge none which they suggested. No, it was long enough, broad enough, handsome enough. It would hold the very number for comfort. (Austen 2005:213)

Det var ej något fel med rummet, nej, det var tillräckligt långt, tillräckligt brett och tillräckligt stort för ett lagom antal personer. (N.N. 1857:161)

Andra gånger har N.N. valt att avsevärt korta ner längre meningar:

He could not be persuaded that so many good-looking houses as he saw around him, could not furnish numbers enough for such a meeting; and even when particulars were given and families described, he was still unwilling to admit that the inconvenience of such a mixture would be any thing, or that there would be the smallest difficulty in every body's returning into their proper place the next morning. (Austen 2005:213)

Han kunde icke tro att så många, vackra hus, som der funnos, icke skulle kunna bestå ett tillräckligt stort balsällskap, som, efter att ha dansat tillsammans, morgonen derpå kunde återvända till hvar sin behöriga samhällsplats. (N.N. 1857:161)

Det är slående här, och om man ser på källtexten, hur Austen varierar meningslängden, och det är också en anledning till att hennes texter känns levande för läsaren. Båda exemplen ovan kommer från textutdrag B där källtexten består av 12 meningar, där den kortaste består av 4 ord, den längsta 69 och däremellan finner man en stor variation. Om man däremot tittar på N.N:n översättning i textutdrag B märker man hur variationen i meningslängd i N.N.s översättning i jämförelse är liten. Den kortaste meningen består av 5 ord och den längsta 36, vilket i sig är en stor skillnad. Men N.N:s översättning består endast av 8 meningar av vilka 5 stycken innehåller mellan 22 och 36 ord. Resultatet av denna ringa spridning i meningslängd är att N.N:s översättning upplevs som mera statisk. Eftersom båda texterna är från 1800-talet är det dessutom viktigt att tänka på att "reading fiction aloud to small circles was still a common practice" (Tandon 2003:26) och att det när man läser en text högt är än viktigare att ha en variation i meningslängd för att uppläsningen inte ska kännas monoton.

Ännu ett kännetecken för Austens texter är att de innehåller mycket dialog och hon blandar emellanåt direkta och indirekta anföringar. Detta kan man se exempel på i följande utdrag där Emma och Frank Churchill tillsammans med ett litet sällskap inspekterar en sals möjlighet att tjäna som balsal:

Why had not Miss Woodhouse revived the former good old days of the room? – She who could do any thing in Highbury! (Austen 2005:213)

Här får man riktigt känslan av hur Frank Churchill vänder sig till de andra för att både bekräfta sig själv och få medhåll. Detta går helt förlorat i N.N:s översättning, där denna väljer att göra om den direkta anföringen till en bisats i den indirekta:

Hvarför hade icke miss Woodhouse, som förmådde allt i Highbury, upplifvat den gamla, goda tiden? (N.N. 1857:161)

Även i en och samma persons anförande använder sig Austen av anföringstecken, som till exempel i det följande när Mrs Elton tillrättavisar Jane Fairfax för att hon har varit ute och promenerat i regnet:

“My dear Jane, what is this I hear? – Going to the post-office in the rain! – This must not be, I assure you. – You sad girl, how could you do such a thing? [...]” (Austen 2005: 318)

I det här fallet får jag intrycket att anföringstecknen har två betydelser. De kan, liksom i föregående exempel, visa hur hon emellanåt vänder sig till åhörarna, men framförallt ger de emfas åt det hon säger. Man riktigt känner hur hon tar sats för varje förebråelse, vilket i sin tur gör bilden klarare för läsaren.

I N.N:s översättning ser vi hur dessa ”anföringar inom anföringen” är borttagna:

– Min kära Jane, hvad är det jag hör? Att gå till posten i regnet! Det får icke ske mera; ni, stygga flicka, huru kunde ni göra något sådant? (N.N. 1857: 237)

Det är fortfarande uppenbart att det handlar om en utskällning, men enligt min mening går en del av tyngden i den förlorad. N.N. har dessutom valt att sammanfoga de två sista meningarna med ett semikolon, vilket gör att man inte längre får samma bild av hur Mrs Elton i sina korta meningar lägger tyngd på de första stavelserna.

### 4.3 Tillägg

I ljuset av hur N.N. helt uppenbart har gjort förkortningar och förenklingar i sin översättning är det intressant att se hur denna faktiskt också tar sig friheten att göra tillägg emellanåt. I textutdragen finns det två tillfällen där N.N. har gjort tillägg:

While they were thus comfortably occupied, Mr. Woodhouse was enjoying a full flow of happy regrets and fearful affection with his daughter. (Austen 2005: 108)

Emellertid njöt m:r Woodhouse af att för sin dotter utgjuta sig öfver förluster och saknader, i sig sjelfva af alldeles ingen betydenhet, och att visa henne en ömhet, som var i en ständig spänning af fruktan. (N.N. 1857:89)

“My dear Miss Fairfax, young ladies are very sure to be cared for. [...]” (Austen 2005:318)

– Min bästa miss Fairfax, det kan aldrig felas unga damer dem, som gerna taga omsorg om deras helsa. (N.N. 1857:236)

I båda fallen är det utläggningar om och av Mr Woodhouse som är längre i den svenska översättningen. Det är möjligt att det är som en slags kompensation för hur en del av hans utläggningar, som redan visats, har kortats ner. Då Mr Woodhouse som far till huvudpersonen ändå har en ganska framträdande roll i romanen är det viktigt för läsaren att få rätt känsla för hans personlighet. Mr Woodhouses karaktär har, som tidigare nämnts, en vad Morini kallar ”hobby horse” (2009:89), som han benhårt håller fast vid. Även om det ibland tycks som att han visar omsorg om andra kan man mellan raderna läsa att det ändå många gånger handlar om denna käpphäst, nämligen hans egen hälsa. Men man måste tillägga att även om Mr



Woodhouse framstår som tämligen ömklig person, är det ändå en kärleksfull skildring man får, och man förstår den ömsesidiga respekt som han och hans döttrar känner för varandra. N.N. lyckas i sina tillägg på ett tydligare sätt förmedla både hans fixering vid hälsa och hans omsorg och man kan säga att det är ett gott försök att kompensera för tidigare strykningar.

#### **4.4 Konklusion**

Strykningar, ändringar, förkortningar och tillägg. Det är uppenbart att N.N. emellanåt har tillämpat en ganska fri översättningsstrategi, vilket har konsekvenser för slutresultatet. Som tidigare har nämnts ”every (or nearly every) word has a place in the creation of a significant action.” (Gard 1989:33). För att kunna göra Austens verk full rättvisa är det alltså av yttersta vikt att man strävar efter att ligga så nära källtexten som möjligt. Men även om man i dag skulle säga att N.N:s översättning snarare liknar en bearbetning och att den möjligtvis inte visar Austens verk den respekt de kräver, får man inte glömma tidsaspekten. Tankar om trogna översättningar och författares suveränitet är ändå tämligen moderna och därför är det bättre att se denna översättning som en produkt av sin tid, snarare än att kritisera den i jämförelse med modernare översättningar.

### **5. Sonja Bergvalls och Rose-Marie Nielsens översättningar**

När man jämför Bergvalls och Nielsens översättningar med varandra slås man av likheten mellan dem båda. Både när man jämför data liksom i Tabell 2, och när man spaltar de båda översättningarna tillsammans med källtexten blir det uppenbart hur trogna båda översättarna är källtexten. Vid en snabb överblick är det faktiskt svårt att se att de skiljer sig nämnbart från varandra. För att läsaren av denna uppsats själv ska se presenteras här utdrag ur de båda översättningarna. Vilken översättning är Bergvalls och vilken är Nielsens?

A. Det fanns knappast någonting som hon så ångrade som sin tidigare kyla, och den människa hon i så många månader hade nonchalerat hade nu blivit den som hon framför allt skulle vilja överhopa med uppmärksamhet och sympati.

B. Hon kunde inte nog ångra den kyla hon tidigare visat, och den person som hon i så många månader hade försummat var nu den som hon helst av allt ville slösa omsorger och sympati på.

Onekligen kan det tyckas att det inte är mycket som skiljer översättningarna åt, men faktum är att vid en närmare granskning upptäcker man att det finns gott om små skillnader och sammantaget gör dessa att man ändå upplever de olika översättningarna som olika. Detta avsnitt kommer att närmare undersöka de skillnader, men även vissa likheter, som finns inom

avsnitten meningsindelning, meningsinledning, tilltal och interjektioner, personskildring och gestaltning, där tyngdpunkten kommer att ligga på det sista avsnittet. (Och för övrigt kan tilläggas att i exemplen ovan är A Bergvalls översättning och B Nielsens.)

## 5.1 Meningsindelning

När man såsom i Bilaga 2 mening för mening spaltar upp källtexten tillsammans med Bergvalls och Nielsens översättningar ser man hur de båda översättarna nästintill exakt använder sig av samma meningsindelning. De avviker båda från källtextens meningsindelning vid exakt samma tre ställen.

Första avvikelserna kommer från textutdrag C mening 1:

Her attention was now claimed by Mr. Woodhouse, who being, according to his custom on such occasions, making the circle of his guests, and paying his particular compliments to the ladies, was ending with her – and with all his mildest urbanity, said, [...] (Austen 2005: 318)

Man förstår att det är svårt att översätta denna mening till idiomatisk svenska eftersom den, med svenska mått, innehåller ett osedvanligt långt inskott. Dock är det inte omöjligt om man, liksom källtexten, använder sig av kommatering, vilket emellertid varken Bergvall eller Nielsen gör:

I nästa ögonblick blev hon upptagen av mr Woodhouse som trogen sin vana vid dylika tillfällen gick rondan bland sina gäster och underhöll damerna på sitt särskilda sätt. Så älskvärt och chevalereskt som tänkas kan sade han nu till Jane Fairfax: [...] (Bergvall 2 1956:62)

Men nu fångades hennes uppmärksamhet av mr Woodhouse som sin vana trogen vid sådana tillfällen gick omkring bland gästerna och i tur och ordning gjorde damerna sin uppvaktning. Sist kom han nu fram till henne och sa på sitt milda och älskvärda sätt: [...] (Nielsen 2010:353)

Däremot väljer båda att göra en meningsbrytning på samma ställe.

Vidare finner vi textutdrag C mening 8 :

“Yes, sir, I did indeed; and I am very much obliged by your kind solicitude about me.” (Austen 2005:318)

”Ja, det gjorde jag, mr Woodhouse. Tack så mycket för er vänliga omtanke.” (Bergvall 2 1956:62)

»Javisst gjorde jag det. Det är mycket vänligt av er att bekymra er om mig.« (Nielsen 2010:353)

I källtexten används semikolon, ett skiljetecken som inte används lika ofta i svenskt skriftspråk som i engelskt. Vid översättningar av texter där semikolon används är det till exempel vanligt att antingen göra en meningsbrytning eller använda sig av kommatering.

Både Bergvall och Nielsen använder sig här av meningsbrytning, vilket alltså är brukligt. Men det som är intressant är att de brukar det på samma ställe, när de andra gånger väljer andra lösningar som innebär att de behåller samma meningsindelning som källtexten; se till exempel textutdrag A mening 7 och 13, textutdrag B mening 9, 10 och 11, textutdrag D mening 6, 7 och 10. Dock finns det ett tillfälle där Bergvalls och Nielsen faktiskt väljer olika lösningar vid ett fall där semikolon används i källtexten: i textutdrag B mening 1 och 2.

Även i textutdrag D mening 9 finner vi att översättarna frångår källtextens meningsindelning:

It was a more pressing concern to show attention to Jane Fairfax, whose prospects were closing, while Harriet's opened, and whose engagements now allowed of no delay in any one at Highbury, who wished to show her kindness – and with Emma it was grown into a first wish. (Austen 2005:423)

Mera överhängande var det att ägna sig åt Jane Fairfax, vars utsikter mörknade samtidigt som Harriets ljusnade. Hennes förestående avresa lämnade inte mycken tid övrig åt den som ville visa henne någon vänlighet, och för Emma hade detta blivit någonting mycket angeläget. (Bergvall 2 1956:178)

Desto mer angeläget var det att visa Jane Fairfax uppmärksamhet, för hennes framtidsutsikter krympte nu, medan Harriets vidgades. Eftersom Jane snart skulle bryta upp måste alla i Highbury som ville visa henne vänlighet göra det nu – och Emma hade ingen tid att förlora. (Nielsen 2010:468-469)

Också här är det slående hur båda översättningarna har valt att göra samma meningsindelning. Båda har valt att sätta punkt efter påståendet om Harriets utsikter för framtiden.

När man tittar på hur Bergvall och Nielsen i allra högsta grad har samma meningsindelning, både när de avviker från källtexten men även hur de vid andra liknande tillfällen väljer att följa den, blir det uppenbart att det är mycket troligt att Nielsen har använt Bergvalls översättning som mall vid sin nyöversättning.

## 5.2 Meningsinledning med konjunktion

Det finns många, även i modern tid, som anser att det är fel att inleda en mening med *och* och *att*. Att det är en omdiskuterad fråga förstår man av att *Språkriktighetsboken* ägnar ett helt kapitel åt att reda ut den. Viktigt att veta är dock att Språknämnden påpekar att "[d]et finns inga grammatiska hinder för meningar av detta slag" (2005:344) och poängterar att sådana meningsinledningar även förekommer bland aktade skribenter såsom Astrid Lindgren och Olof Lagercrantz och i Första Mosebok.

Vidare skriver Språknämnden att det "uppstår stilistiska effekter med inledande *och* eller *men* [även *att* enligt Ord- och sakregistret]. Betydelseförhållandet till föregående mening [...],

oavsett om det rör sig om ett tillägg eller en motsättning, framhävs starkare.” (2005:345). Språknämnden påpekar också att ett inledande *och* ytterligare förstärker denna stilistiska effekt eftersom ordet vanligtvis inte är nödvändigt (ibid), vilket givetvis också gäller *att*.

Måhända kan vi i jämförelsen mellan Bergvalls och Nielsens översättningar se hur man i allmänhet i svenska språket har börjat visa en större tolerans för detta fenomen, vilket i sin tur visar att Nielsen använder sig av ett modernare grepp.

I textutdragen finns det två tillfällen där Nielsen inleder en mening med *och*, medan Bergvall väljer andra lösningar:

Exempel 1:

It would hold the very number for comfort. (Austen 2005:213)

Den rymde precis lagom antal gäster. (Bergvall 1 1956:241)

Och den rymde tillräckligt många. (Nielsen 2010:238)

Exempel 2:

At present (Austen 2005:423)

För närvarande (Bergvall 2 1956:178)

Och för ögonblicket (Nielsen 2010:468)

Det som är gemensamt för båda exemplen från Nielsens översättning ovan är att *och* används i inledning av meningar i löpande text, vilket kanske kan sticka mer i ögonen än om det förekommer i repliker. Följande exempel där *att* inleder en mening kommer just från en replik:

Att ge sig ut i regnet bara för att gå till postkontoret! (Nielsen 2010:354)

Som är en översättning av:

– Going to the post-office in the rain! (Austen 2005:318)

Vilket Bergvall har valt att översätta med:

Gå till postkontoret i regnväder! (2 1956:63)

Vid första anblicken ter det sig som att det är Bergvall som ligger närmare källtexten, men eftersom det handlar om den i vanlig ordning gäckande engelska *ing*-formen, förstår man att båda fallen kan bedömas vara likvärdiga ur den synpunkten. Däremot lyckas Nielsen i sin översättning bättre med att förmedla den känsla uttalandet ska förmedla. Precis som tidigare nämnts i avsnittet för 1857 års översättning använder sig Austen av anföringsteknik inom repliker för att antingen visa på hur den talande vänder sig till någon annan eller lägger emfas

på det hon/han säger. Varken Bergvall eller Nielsen använder sig av denna teknik i sina översättningar, men här har Nielsen hittat ett alternativ för att förmedla denna emfas.

### 5.3 Tilltal och interjektioner

När man tittar närmare på bruket av tilltal och interjektioner kan man se hur både Bergvall och Nielsen närmast har kulturanpassat översättningarna, men även hur Nielsen i sin översättning använder sig av drag som gör att man ser att det handlar om en mer modern översättning. Till exempel låter hon Jane Fairfax svara Mr Woodhouse med ett ”Javisst” (Nielsen 2010:353), vilket står i stark kontrast till källtextens ”Yes, sir” (Austen 2005:318). Nielsen ser alltså inget problem med att låta en ung ogift kvinna svara en äldre herre av rang med ett informellt och vardagligt uttryck, vilket man kan säga ligger i tiden.

I källtextens dialoger finner man hur Austen använder sig mycket av tilltal och tillsammans med dem olika sorters förstärkande ord, såsom ömhetsbetygelser. I textutdragen råkar det sig att det allra mest är exempel från Mr Woodhouses uttalanden. Vad som är slående när man jämför källtexten med de båda översättningarna är hur både Bergvall och Nielsen väljer att frångå källtexten så till vida att de inte gör en direktöversättning av tilltalen, utan istället väljer att anpassa översättningen så att den bättre passar den svenska läsaren. Detta kan ta sig olika uttryck, vilket vi kan se i följande uttalande från just Mr Woodhouse:

”My poor dear Isabella,” (Austen 2005: 108)

”Stackars kära Isabella” (Bergvall 1 1956:127)

»Min stackars Isabella« (Nielsen 2010:122)

En direktöversättning av källtexten hade lytit ”Min stackars kära Isabella”, men både Bergvall och Nielsen har alltså kortat ner sina respektive översättningar. De använder sig av samma strategi, nämligen att stryka ett av orden, men skiljer sig i vilket ord de stryker. Bergvall stryker *min*, medan Nielsen stryker *kära*.

Överlag när man tittar på vilka strategier översättarna använder sig av vid tilltal såsom det ovan, slår det en hur översättningarna upplevs mer nedtonade i jämförelse med källtexten. Det tycks som att vi på svenska tenderar att vara mer ekonomiska. Ibland kan man se hur det handlar om vad som anses vara idiomatisk svenska. Till exempel har vi när Mr Woodhouse i en konversation vänder sig till Emma och säger ”My dear Emma” (Austen 2005: 108) och båda översättarna skriver ”Kära Emma” (Bergvall 1 1956:127 ; Nielsen 2010:122).

Men det finns undantag. I följande exempel ser vi hur Nielsen följer källtexten i det avseendet:

My dear Jane, what is this I hear? (Austen 2005:318)

Min kära Jane, vad är det jag hör? (Nielsen 2010:354)

Bergvall, å andra sidan, avviker:

Men kära Jane, vad är det jag hör? (Bergvall 2 1956:63)

I de här exemplen kan vi se att det finns en skillnad mellan att ordagrant följa källtexten i sin översättning och att förmedla innehållet. Uttalandet ovan kommer från Mrs Elton som precis ska skälla ut stackars Jane Fairfax för att hon haft mage att ensam ta en promenad i regnet till postkontoret. Möjligtvis kan man argumentera för att ”*Min* kära Jane” visar på den överlägsna attityd som Mrs Elton visar mot Jane, liksom i en mental klapp på huvudet. Medan ”*Men* kära Jane” å andra sidan dessutom ger en förebådelse om en uppsträckning.

Det är uppenbart att det föreligger en skillnad mellan svenskan och engelskan i hur man använder sig av tilltal, men även mellan Bergvalls och Nielsens översättningar kan vi se skillnader. Till exempel innehåller textutdragen från källtexten sammanlagt åtta stycken ”dear”. Nielsen översätter detta i sju fall med ”kära” och i ett utesluter hon att översätta det. Bergvall å andra sidan översätter vid fyra tillfällen ”dear” med ”kära”, en gång med ”lilla” och utesluter vid tre tillfällen att översätta. Både Bergvall och Nielsen ligger nära källtexten i sina översättningar generellt, därför är det mycket förvånande att Bergvall har valt att stryka tilltal, som i fall som dessa är karaktäristiska för texten. I sju av de åtta tillfällen då ”dear” används i källtexten är det Mr Woodhouse som uttalar dem. Hans små ömhetsbetygelser är viktiga eftersom de speglar hans personlighet. Om de inte förmedlas, går en viktig sida av honom förlorad för läsaren.

## 5.4 Personskildring och gestaltning

I min jämförelse av Bergvalls och Nielsens översättningar har jag funnit passager där översättarens ordval ibland gör att budskapet från källtexten går förlorat. Det som har varit intressantast i det sammanhanget är att man ibland som läsare får olika uppfattningar av olika karaktärer beroende på vilken version man läser. Det kommer att tas upp närmare framöver.

Personskildringarna är en viktig del i Austens verk. Ibland kan de vara explicita, som till exempel den välkända beskrivningen av Emma i inledningen av verket:

EMMA Woodhouse, handsome, clever, and rich, with a comfortable home and happy disposition, seemed to unite some of the best blessings of existence; and had lived nearly twenty-one years in the world with very little to distress her. (Austen 2005:3)

Men det är relativt sällan som vi i *Emma* får sådana direkta beskrivningar, utan vi får oftast bilda oss en uppfattning av karaktärerna genom deras handlingar och uttalanden. Till exempel har vi följande avsnitt där Mrs Elton, en osympatisk karaktär, skäller ut Jane Fairfax:

By this time, the walk in the rain had reached Mrs. Elton, and her remonstrances now opened upon Jane. (Austen 2005:318)

Nyckelordet här är ”remonstrances” (invändningar, protester) vilket gör att man som läsare förstår att det, snarare än det sken av omsorg om Janes hälsa som Mrs Elton vill ge, handlar om att demonstrera sin högre position i samhället i egenskap av gift kvinna.

I Bergvalls översättning går den här aspekten helt förlorad:

Ryktet om regnpromenaden hade vid det här laget nått fram till mrs Elton, och nu var det hennes tur att vända sig mot Jane. (Bergvall 2 1956:63)

Däremot lyckas Nielsen:

Vid det laget hade ryktet om promenaden i regnet nått fram till mrs Elton, och hon vände sig full av förebråelser till Jane. (Nielsen 2010:354)

När hon använder sig av ”förebråelser” förmedlar hon också känslan av maktposition, eftersom det närmast ger associationer till hur en förälder läxar upp sitt barn.

Detta är det enda exempel ur textutdraget där det är Bergvall som inte lyckas förmedla källtextens personbeskrivning. Vissa av exemplen som tas upp här kanske kan tyckas vara hårklyverier, men det är just eftersom skillnaderna ibland är så subtila som de är så viktiga. Många gånger kan det vara svårt att avgöra varför man får en känsla för hur olika karaktärer är, och jag menar att det är på grund av sådana subtila medel som man talar om en känsla snarare än konkreta belägg.

I följande utdrag möter vi Frank Churchill i sitt sökande efter en balsal:

He saw no fault in the room, he would acknowledge none which they suggested. (Austen 2005:213)

Vilket Bergvall översätter med:

Han såg inte något fel på lokalen och ville inte gå med på några av deras invändningar. (Bergvall 1 1956:241)

Nielsens översättning:

Han såg inget fel på salen och lyssnade inte på de andras invändningar. (Nielsen 2010:238)

Här är det översättningen av ”would acknowledge none” som är intressant. Bergvalls ”ville inte gå med på” antyder att Frank i vart fall lyssnar på vad de andra har att säga innan han avfärdar invändningarna. Nielsens ”lyssnade inte på” å andra sidan ger snarare intrycket att han slår dövörat till och inte alls tar de andras åsikter i beaktande, utan helt själviskt följer

sina egna nycker. Detta står i stark kontrast mot hur en gentleman skulle uppföra sig under Austens tid. Men å andra sidan förstår vi av den historia som senare uppdragas om Franks uppförande att han inte direkt har uppfört sig som etiketten kräver. Det kanske är Nielsens avsikt att underlätta för läsaren, så att denna upptäcker att Franks karaktär har brister som gör att man inte sympatiserar med honom. Men i min mening är det för uppenbart, hon skriver läsaren på näsan snarare än att ge små signaler som ger läsaren den subtila känslan för karaktären.

Emmas far Mr Woodhouse är en framträdande karaktär i boken och det är därför viktigt att man får rätt bild av honom, det vill säga, det är viktigt att översättaren lyckas förmedla samma bild som källtexten. Det har i textutdragen ur *Emma* slumpat sig så att Mr Woodhouse är den karaktär som vi har fått mest underlag för. Detta är tacksamt eftersom hans karaktär står ut från de andra och dessutom skiljer sig Bergvall och Nielsen åt i vilket intryck de låter honom göra på läsaren.

Mr Woodhouse är änklings med två döttrar, Emma och Isabella. Isabella är gift och bor, till Mr Woodhouses bedrövelse, därför inte längre hemma. Man kan säga att hela hans värld cirklar kring döttrarna och den egna hälsan, eller snarare den uppfattade bristen på den senare, och detta blir man som läsare konstant påmind om när man läser om honom. Följande utdrag är en beskrivning av Mr Woodhouse och Isabella, som tillsammans med sin man och fem barn är på besök över julen:

While they were thus comfortably occupied, Mr. Woodhouse was enjoying a full flow of happy regrets and fearful affection with his daughter. (Austen 2005:108)

I ”happy regrets” och ”fearful affection” låter Austen Mr Woodhouses personlighet lysa igenom genom att kombinera ord med positiv och negativ klang. De visar på hans mindre tilltalande hypokondriska sida, men även på hans kärleksfulla omsorg om sina döttrar. Bergvall lyckas i sin översättning kombinera båda dessa sidor:

Medan herrarna Knightley sålunda var behagligt sysselsatta kunde mr Woodhouse beklaga sig av hjärtans lust och ge fritt lopp åt sin kärleksfulla oro inför sin dotter. (Bergvall 1 1956:127)

Även hon använder sig av en okonventionell sammansättning av positiva och negativa ord i ”beklaga sig av hjärtats lust” och ”kärleksfull oro”.

Nielsens översättning:

Medan de båda herrarna alltså var angenämt upptagna, kunde mr Woodhouse lufta sina känslor och ge fria tyglar åt alla farhågor inför dottern. (Nielsen 2010:122)



Här hittar vi bara ett ord med uppenbart negativ klang: ”farhågor”, men inget med positiv. Reslutatet blir att läsaren inte får samma bild av mannen som älskar att klaga, och inte alls för hans kärlek till sina barn.

Faktum är att jag upplever att Nielsen emellanåt gör Mr Woodhouses karaktär orättvisa. Den bild som man får av honom liknar inte den som källtexten förmedlar, vilket följande exempel visar:

“[...] My dear Emma, suppose we all have a little gruel.” (Austen 2005:108)

Vilket Nielsen översätter med:

»[...] Kära Emma, tycker du inte att vi alla skulle äta lite välling.« (Nielsen 2010:122)

Medan Bergvall å andra sidan väljer att översätta med:

”[...] Kära Emma, tänk om vi allesammans skulle äta lite välling!” (Bergvall 1 1956:127)

Det är sant att Mr Woodhouse i källtexten vänder sig till Emma eftersom hon ansvarar för hushållet, men det är skillnad i hur han framställs i de olika exemplen. I både ”suppose we all” och ”tänk om vi allesammans” får man en känsla av en Mr Woodhouse som i bästa välmening vill inkludera de andra i förtärandet av denna välgörande måltid, medan ”tycker du inte” framställer honom som underordnad Emmas vilja.

Vidare kan man se hur man genom att använda sig av ord med olika värdeladdningar kan framställa Mr Woodhouse på olika vis:

After a little more discourse in praise of gruel, with some wondering at its not being taken every evening by every body, he proceeded to say, with an air of grave reflection [...] (Austen 2005:108)

Efter ytterligare utläggningar till vällingens pris och förundran över att inte alla människor åt välling varenda kväll, fortsatte han med djupt bekymrad min: (Bergvall 1 1956:127)

Efter ännu fler tirader till vällingens pris och en del funderingar över varför inte alla åt välling varje kväll, sa mr Woodhouse med allvarsamt eftertänksam min: (Nielsen 2010:122)

Det som framförallt är intressant här är översättningen av ”discourse”. Slår man upp detta substantiv i Merriam Websters Dictionary finner man definitionen ”formal and orderly and usually extended expression of thought on a subject” som passar in här. ”Discourse” innehåller alltså inga direkta negativa konnotationer, utan det är kontexten i sig som gör att man som läsare förstår att Mr Woodhouse för sin omgivning kanske kan ses som lite långrandig. Austen använder sig av subtila medel, och ett uns av humor, för att förmedla detta och Bergvall lyckas i sin översättning att spegla det. Om man däremot tittar på Niensens översättning finner man ”tirader”. I Svenska Akademiens Ordbok finner man att ”tirad”

används ”särsk. med pejorativ bibet., liktydigt med: ordsvall, harang”. Nielsen använder sig alltså av ett substantiv som otvivelaktigt har negativa konnotationer och resultatet blir, enligt mig, att humorn tappar sin udd, men framförallt att man inte får samma intryck av Mr Woodhouse.

Mr Woodhouse figurerar också i följande exempel och även där finner man en skillnad mellan bilden man som läsare får av honom. Exemplet kommer från när han uttalar sin oro för Jane Fairfax som varit och promenerat i regnet:

My dear Miss Fairfax, young ladies are very sure to be cared for. (Austen 2005:318)

Kära miss Fairfax, unga damer måste man alltid ägna omtanke. (Bergvall 2 1956:62)

Min kära miss Fairfax, man bekymrar sig gärna om unga damer. (Nielsen 2010:353)

På grund av skillnaden mellan engelskan och svenskan har Bergvall och Nielsen varit tvungna att använda sig av ”man” som egentligt subjekt, för att undvika att få en klumpig meningskonstruktion. Detta i sig gör att de frångår källtexten där det egentliga subjektets ”young ladies” i största allmänhet kan räkna med att bli omhuldade. I de svenska konstruktionerna är det istället ”man” den som visar omsorg om dessa unga damer. ”Man” är i många fall ett vittomspännande ord, men i det här fallet kan man av kontexten läsa sig till att Mr Woodhouse med detta ”man” egentligen syftar till sig själv. Även om Bergvall och Nielsen använder sig av samma subjekt får det olika betydelser i deras respektive översättningar på grund av kontexten där ”man” används. Hos Bergvall finner vi hjälpverbet ”måste” vilket här för tankarna till en pliktskyldighet som alltså Mr Woodhouse känner, vilket ger honom en chevaleresk prägel. Nielsen å andra sidan använder adverbet ”gärna”, vilket enligt min mening, gör att Mr Woodhouse framställs som lite gubbsjuk. Som läsare får man alltså olika bild av Mr Woodhouse beroende på vilken översättning man läser.

I vissa fall kan det inte vara möjligt att översättaren inte har förstått källtexten, utan snarare valt att ändra texten lite grann och därmed, enligt min mening, förlora en del av den bild som texten vill förmedla till läsaren. Ett exempel är följande som beskriver när Frank Churchill undersöker om en sal kan tjäna som balsal:

[...] he stopt for several minutes at the two superior sashed windows which were open, to look in and contemplate its capabilities [...] (Austen 2005:213)

Av källtextens ”look in” får man en tydlig bild av hur Frank står utanför nämnda fönster och tittar in i salen, vilket även Bergvalls översättning förmedlar:

[...] stannade han i flera minuter utanför de två största skjutfönstren som stod öppna, tog en överblick över dess möjligheter [...] (Bergvall 1 1956:241)

Däremot är Bergvall tvungen att göra om meningen för att kunna ge den bilden och samtidigt använda sig av en svenska som känns naturlig.

Nielsens översättning är mer trogen meningsbyggnaden i källtexten:

[...] stannade han i flera minuter vid de två stora fönster som stod öppna och funderade över salens möjligheter (Nielsen 2010:238)

Men detta till priset av att bildförmedlingen av Frank utanför fönstret går förlorad.

Ännu ett exempel finner vi i följande där Emma ångrar hur hon har behandlat Jane Fairfax och uttrycker följande:

She wanted to be of use to her (Austen 2005:423)

Man ser en skillnad i hur Bergvall och Nielsen har valt att översätta detta:

Hon ville vara henne till hjälp (Bergvall 2 1956:178)

Hon ville hjälpa henne (Nielsen 2010:469)

Skillnaden här syns i hur ordvalet ger olika versioner av vilken roll Emma tar. I Nielsens version intar hon en mer aktiv sådan, medan Bergvalls snarare ger en antydning om att Emma vill se sig som ett stöd som finns där för Jane. Om man sedan jämför med källtexten ser man även där hur Emma ser saken ur Janes perspektiv, hur Emma kan finnas där för hennes skull, snarare än att Emma själv ingriper.

Ett fall där både Bergvall och Nielsen har varit tvungna att frånga källtexten i sina översättningar är i fallet ”gruel” (Austen 2005:108) vilket enligt Oxford English Dictionary är:

A light, liquid food (chiefly used as an article of diet for invalids) made by boiling oatmeal (or occas. some other farinaceous substance) in water or milk, sometimes with the addition of other ingredients, as butter, sugar, spices, onions, etc.

Som synes är ”gruel” alltså mat som främst ges till sjuklingar och eftersom det är Mr Woodhouse som, med sin vurm för sitt hälsotillstånd, höjer denna ”gruel” till skyarna ger det en komisk effekt.

Både Bergvall och Nielsen har valt att översätta ”gruel” med ”välling” (Bergvall 1 1956:127; Nielsen 2010:122) ett val där konnotationen till sjukmat går helt förlorad. Men sanningen är att vi numera inte har en modern svensk motsvarighet, som till exempel engelskan har i ”chicken soup”, utan översättarna har här varit tvungna att hitta ett substitut som ändå hade en komisk effekt, om än inte med just samma konnotationer. Själva komiken här ligger istället i att ”välling” i första hand ses som barnmat.

## 6. Avslutande diskussion

Man brukar säga att ingen översättning är odödlig. Sådana uppenbara saker som att språket och samhället förändras kan göra att en översättning känns föråldrad, vilket till exempel blir tydligt när man granskar översättningen av *Emma* från 1857. Men vad många kanske inte tänker på är att det kan finnas skillnader mellan hur översättare från olika tidsperioder förhåller sig till källtexten. Översättningen från 1857 visar att denna okända översättare hade en ledigare inställning till att vara källtexten trogen, medan Bergvalls översättning från 1956 och Nielsens från 2010 visar större respekt för källtexten.

Faktum är att eftersom de båda senare översättningarna till större del är källtexten trogen kan det många gånger vara svårt att se hur de skiljer sig från varandra. Frågan man då ställer sig är varför man har valt att göra en nyöversättning. Svaret blir förmodligen att det ligger i tiden. Versioner av Jane Austens verk når numera en bredare publik i form av filmatiseringar och tv-produktioner som har anpassats till den moderna åskådarens smak. För att de tryckta versionerna av hennes verk ska tilltala samma publik behöver även de anpassas. Nielsens översättning innehåller inslag som tyder på att den är gjord för att tilltala en modernare publik. Min mening är att denna anpassning sker på bekostnad av annat. Austens texter är komplicerade och det står klart att det krävs en uppmärksam översättare för att lyckas förmedla källtextens fulla innehåll. I jämförelsen mellan Bergvall och Nielsen står det klart att det är Bergvall som lyckas bäst. Nej, ingen översättning är odödlig. Men det är källtexten och därför bör man alltid göra den full rättvisa.

Ännu en nyöversättning av ett av Austens verk släpptes på marknaden våren 2011. Den här gången handlar det om Gun-Britt Sundströms översättning av *Stolthet och fördom*. I Jens Liljestrands artikel i Dagens Nyheters kulturbilaga 28 maj 2011 kan man läsa hur den skiljer sig från tidigare översättningar, främst kanske i hur den lyckas förmedla Austens ironi. Med detta i åtanke, samt det faktum att *Stolthet och fördom* tillsammans med *Emma* är de enda av Austens romaner som har översatts till svenska tre gånger, skulle en jämförelse av de tre översättningarna kunna vara grund för vidare undersökningar.

## 7. Sammanfattning

I den här uppsatsen har textutdrag ur tre svenska översättningar av Jane Austens *Emma* granskats. Den slutsats som har dragits är att den äldsta översättningen från 1857 snarare kan betraktas som en bearbetning eftersom den okända översättaren bland annat har strukit närmare trettio procent av källtextens innehåll.

Vidare har det påvisats att det finns stora likheter mellan Sonja Bergvalls översättning från 1956 och Rose-Marie Nielsens från 2010. Till exempel har de påfallande lik meningsindelning, vilket gör att man förstår att den senare översättaren har använt den tidigares översättning som mall. Men det är framförallt skillnaderna i hur översättningarna lyckas förmedla källtextens innehåll som är påtagliga och som ger slutsatsen att Bergvalls översättning är den som lyckas bäst.

## Referenslitteratur

- [Austen, Jane] (1857): *Emma: eller talangen att uppgöra partier för sina vänner*. Linköping: C.F. Ridderstad.
- Austen, Jane (1982). *Emma 1*. Uddevalla: Forum.
- Austen, Jane (1982). *Emma 2*. Uddevalla: Forum.
- Austen, Jane (2005): *Emma / Jane Austen; Edited by Richard Cronin and Dorothy McMillan*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Austen, Jane (2010). *Emma*. Leck: Albert Bonniers Förlag.
- Gard, Roger (1989) *Emma and Persuasion*. Harmondsworth: Penguin.
- Lauritzen, Monica (1981) *Jane Austen's Emma on television*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Morini, Massimiliano (2009) *Jane Austen's Narrative Techniques: a Stylistic and Pragmatic Analysis*. Farnham, Burlington: Ashgate.
- Svenska Språknämnden (2005). *Språkriktighetsboken*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Tandon, Bharat (2003) *Jane Austen and the morality of conversation*. London: Anthem.
- Troost, Linda, Greenfield, Sayre m.fl. (1998) *Jane Austen in Hollywood*. Lexington, Ky: Univ. press of Kentucky.

## Webbsidor

- Dagens Nyheter [http://pdf.dn.se/dn-ssf/pdf/files/20110528/20110528\\_Kultur.pdf;jsessionid=C75D7642B0FB0D6C0FED5892BE80619C](http://pdf.dn.se/dn-ssf/pdf/files/20110528/20110528_Kultur.pdf;jsessionid=C75D7642B0FB0D6C0FED5892BE80619C) 2011-05-29
- Libris <http://libris.kb.se> 2011-05-01, 2011-05-28
- Lixräknare [www.lix.se](http://www.lix.se) 2011-05-03
- Merriam-Webster Dictionary [www.merriam-webster.com](http://www.merriam-webster.com) 2011-05-08
- Oxford English Dictionary [www.oed.com](http://www.oed.com) 2011-03-29
- Svenska Akademiens Ordbok <http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> 2011-04-07; 2011-04-09
- Svenskt översättarlexikon [www.oversattarlexikon.se](http://www.oversattarlexikon.se) 2011-05-01
- Wikipedia [www.wikipedia.se](http://www.wikipedia.se) 2011-05-28
- Översättarcentrum [www.oversattarcentrum.se](http://www.oversattarcentrum.se) 2011-05-01

## Bilaga 1

A	Austen	N.N.
A:1	While they were thus comfortably occupied, Mr. Woodhouse was enjoying a full flow of happy regrets and fearful affection with his daughter.	Emellertid njöt m:r Woodhouse af att för sin dotter utgjuta sig öfver förluster och saknader, i sig sjelfva af alldeles ingen betydighet, och att visa henne en ömhet, om var i en ständig spänning af fruktan.
A:2	“My poor dear Isabella,” said he, fondly taking her hand, and interrupting, for a few moments, her busy labours for some one of her five children – “How long it is, how terribly long since you were here!	- Min egen, stackars Isabella!
A:3	And how tired you must be after your journey!	Huru grufligt trött du måste vara efter resan!
A:4	You must go to bed early, my dear – and I recommend a little gruel to you before you go. –	Du måste gå till sängs tidigt, och jag rekommenderar litet hafresoppa förut.
A:5	You and I will have a nice basin of gruel together.	Du och jag skola hafva oss hvar sin spilkum god hafresoppa.
A:6	My dear Emma, suppose we all have a little gruel.”	Min söta Emma, tänk om vi allesammans kunde få litet hafresoppa.
A:7	Emma could not suppose any such thing, knowing, as she did, that both the Mr. Knightleys were as unpersuadable on that article as herself; - and two basins only were ordered.	Men Emma tänkte helt olika, emedan hon kände herrarne Knightleys aversion därför, hvilken var lika stor, som hennes egen; dessutom hade hon blott tillsagt derom för två personer.
A:8	After a little more discourse in praise of gruel, with some wondering at its not being taken every evening by every body, he proceeded to say, with an air of grave reflection,	Sedan hafresoppan blifvit än mera berömd, såsom nyttig för hvar och en att förtära om aftnarna, sade han med en mine af djup begrundning:
A:9	“It was an awkward business, my dear,	- Det var för illa, min bästa du, att ni

	your spending the autumn at South End instead of coming here.	tillbringade hösten vid South End, i stället för här.
A:10	I never had much opinion of the sea air.”	Jag tror icke att hafsluften är bra.
A:11	“Mr. Wingfield most strenuously recommended it, sir – or we should not have gone.	
A:12	He recommended it for all the children, but particularly for the weakness in little Bella’s throat, - both sea air and bathing.”	
A:13	“Ah! my dear, but Perry had many doubts about the sea doing her any good; and as to myself, I have been long perfectly convinced, though perhaps I never told you so before, that the sea is very rarely of use to any body. [...]”	

<b>B</b>	<b>Austen</b>	<b>N.N.</b>
B:1	He was immediately interested.	Han blef genast mycket lifvad.
B:2	Its character as a ball-room caught him; and instead of passing on, he stopt for several minutes at the two superior sashed windows which were open, to look in and contemplate its capabilities, and lament that its original purpose should have ceased.	Benämningen balrum fängslade honom, och i stället att gå förbi, stannade han vid de två främsta fönstren, hvilka stodo öppna, för att betrakta rummets storlek samt beklaga att det ej vidare begagnades till dess förstnämnda ändamål.
B:3	He saw no fault in the room, he would acknowledge none which they suggested.	Det var ej något fel med rummet, nej, det var tillräckligt långt, tillräckligt bredt och tillräckligt stort för ett lagom antal personer.
B:4	No, it was long enough, broad enough, handsome enough.	
B:5	It would hold the very number for	



	comfort.	
B:6	They ought to have balls there at least every fortnight through the winter.	De borde ha bal hvar fjortonde dag under hela vintern.
B:7	Why had not Miss Woodhouse revived the former good old days of the room?	Hvarför hade icke miss Woodhouse, som förmådde allt i Highbury, upplifvat den gamla, goda tiden?
B:8	- She who could do any thing in Highbury!	
B:9	The want of proper families in the place, and the conviction that none beyond the place and its immediate environs could be tempted to attend, were mentioned; but he was not satisfied.	Han ville ej antaga hennes skäl, att der ej fanns tillräckligt med ungdom inom jemngoda familjer, och att ingen på något längre afstånd derifrån skulle hafva lust att besöka en sådan bal.
B:10	He could not be persuaded that so many good-looking houses as he saw around him, could not furnish numbers enough for such a meeting; and even when particulars were given and families described, he was still unwilling to admit that the inconvenience of such a mixture would be any thing, or that there would be the smallest difficulty in every body's returning into their proper place the next morning.	Han kunde icke tro att så många, vackra hus, som der funnos, icke skulle kunna bestå ett tillräckligt stort balsällskap, som, efter att ha dansat tillsammans, morgonen derpå kunde återvända till hvar sin behöriga samhällsplats.
B11	He argued like a young man very much bent on dancing; and Emma was rather surprized to see the constitution of the Weston prevail so decidedly against the habits of the Churchills.	Han resonnerade som en ung man, mycket begifven på dans, och tycktes ega sin fars liflighet, muntra lynne, böjelse för sällskapslifvet och ingenting af det Churchillska högmodet och stoltheten.
B:12	He seemed to have all the life and spirit, cheerful feelings, and social inclinations of his father, and nothing of the pride or reserve of Enscombe.	

C	Austen	N.N.
C:1	Her attention was now claimed by Mr. Woodhouse, who being, according to his custom on such occasions, making the circle of his guests, and paying his particular compliments to the ladies, was ending with her – and with all his mildest urbanity, said,	Hon tilltalades nu af m:r Woodhouse, såsom den sista i den rund bland sina gäster, som han vanligen brukade göra, för att komplimentera, isynnerhet damerna; med sin milda, gammalmodiga artighet sade han:
C:2	“I am very sorry to hear, Miss Fairfax, of your being out this morning in the rain.	- Det gör mig ledsen att höra, miss Fairfax, att ni på morgonen varit ute under regnet.
C:3	Young ladies should take care of themselves.	Unga damer skulle vara rädda om sig, de äro ömtåliga plantor.
C:4	– Young ladies are delicate plants.	
C:5	They should take care of their health and their complexion.	
C:6	My dear, did you change your stockings?”	Ni bytte väl om, min söta, skodon, då ni kom hem?
C:7	“Yes, sir, I did indeed; and I am very much obliged by your kind solicitude about me.”	- Ja, sir, det gjorde jag, och jag är tacksam för er godhetsfulla omsorg om mig.
C:8	“My dear Miss Fairfax, young ladies are very sure to be cared for.	- Min bästa miss Fairfax, det kan aldrig felas unga damer dem, som gerna taga omsorg om deras helsa.
C:9	– I hope your good grandmamma and aunt are well.	Jag hoppas att er goda mormor och tante må väl.
C:10	They are some of my very old friends.	
C:11	I wish my health allowed me to be a better neighbour.	Jag önskar att min helsa tillät mig, att vara en mera uppmärksam granne.
C:12	You do us a great deal of honour to-day, I am sure.	

C:13	My daughter and I are both highly sensible of your goodness, and have the greatest satisfaction in seeing you at Hartfield.”	Min dotter och jag äro mycket lyckliga af, att få se er här på Hartfield, och ni har visat oss en stor godhet.
C:14	The kind-hearted, polite old man might then sit down and feel that he had done his duty, and made every fair lady welcome and easy.	Den godhertade, gamle mannen kunde sedermera sätta sig, glad att hafva fullgjort sin pligt och öfvertygat damerna om, huru välkomna de voro.
C:15	By this time, the walk in the rain had reached Mrs. Elton, and her remonstrances now opened upon Jane.	Just då hade promenaden i regnet hunnit till m:rs Eltons öron, och hon anföll Jane med förmaningar därför:
C:16	“My dear Jane, what is this I hear?”	- Min kära Jane, hvad är det jag hör?
C:17	– Going to the post-office in the rain!	Att gå till posten i regnet!
C:18	– This must not be, I assure you.	Det får icke ske mera; ni, stygga flicka, huru kunde ni göra något sådant?
C:19	– You sad girl, how could you do such a thing? [...]”	

<b>D</b>	<b>Austen</b>	<b>N.N.</b>
D:1	Harriet behaved extremely well on the occasion, with great self-command.	Harriet visade vid detta tillfälle mycken sjelfbeherrskning.
D:2	Whatever she might feel of brighter hope, she betrayed nothing.	Hon røjde ingenting, som gaf tillkänna, att hon fattat mera hopp.
D:3	Emma was gratified, to observe such a proof in her of strengthened character, and refrained from any allusion that might endanger its maintenance.	Emma var mycket belåten med att hennes karakter vunnit i styrka och sökte bibehålla den genom undvikandet att beröra ämnet.
D:4	They spoke, therefore, of Mrs. Churchill’s death with mutual forbearance.	
D:5	Short letters from Frank were received	

	at Randall's, communicating all that was immediately important of their state and plans.	
D:6	Mr. Churchill was better than could be expected; and their first removal, on the departure of the funeral for Yorkshire, was to be to the house of a very old friend in Windsor, to whom Mr. Churchill had been promising a visit the last ten years.	
D:7	At present, there was nothing to be done for Harriet; good wishes for the future were all that could yet be possible on Emma's side.	
D:8	It was a more pressing concern to show attention to Jane Fairfax, whose prospects were closing, while Harriet's opened, and whose engagements now allowed of no delay in any one at Highbury, who wished to show her kindness – and with Emma it was grown into a first wish.	Det var nu mera angeläget, än att tänka på Harriet, att visa uppmärksamhet mot Jane Fairfax, hvilkens utsigter mörknade, då deremot Harriets ljusnade, och hon hade så kort tid kvar i Highbury [sic!], att ingen, som ville visa henne deltagande, kunde dröja dermed.
D:9		Hos Emma hade en sådan önskan blifvit mycket liflig.
D:10	She had scarcely a stronger regret than for her past coldness; and the person, whom she had been so many months neglecting, was now the very one on whom she would have lavished every distinction of regard or sympathy.	Hon ångrade sin förra kallsinnighet och det låg henne mycket om hjertat, att nu tillkännagifva all möjlig aktning och sympathy för en person, som hon under flera månader icke brytt sig om.
D:11	She wanted to be of use to her; wanted to show a value for her society, and testify respect and consideration.	

## Bilaga 2

A	Austen	Bergvall	Nielsen
A:1	While they were thus comfortably occupied, Mr. Woodhouse was enjoying a full flow of happy regrets and fearful affection with his daughter.	Medan herrarna Knightley sålunda var behagligt sysselsatta kunde mr Woodhouse beklaga sig av hjärtans lust och ge fritt lopp åt sin kärleksfulla oro inför sin dotter.	Medan de båda herrarna alltså var angenämt upptagna, kunde mr Woodhouse lufta sina känslor och ge fria tyglar åt alla farhågor inför dottern.
A:2	“My poor dear Isabella,” said he, fondly taking her hand, and interrupting, for a few moments, her busy labours for some one of her five children – “How long it is, how terribly long since you were here!	”Stackars kära Isabella”, sade han, tog ömt hennes hand och avbröt för några ögonblick hennes ivriga omsorger om något av sina fem barn, ”så länge, så förfärligt länge det är sen du var här!	»Min stackars Isabella«, sa han och tog tillgivet hennes hand så att hon ett kort tag fick avbryta sitt ivriga sysslande med något av de fem barnen, »det var länge sen du var här, så förfärligt länge sen!
A:3	And how tired you must be after your journey!	Och vad du måste vara trött efter resan!	Och så trött du måste vara efter resan!
A:4	You must go to bed early, my dear – and I recommend a little gruel to you before you go. –	Du måste gå tidigt i säng, och jag vill rekommendera lite välling innan du lägger dig.	Du måste lägga dig tidigt, kära vän, och jag råder dig att äta lite välling innan du går till sängs.
A:5	You and I will have a nice basin of gruel together.	Du och jag äter en härlig portion välling tillsammans.	Du och jag kan ta en skål god välling tillsammans.
A:6	My dear Emma, suppose we all have a little gruel.”	Kära Emma, tänk om vi allesammans skulle äta lite välling!”	Kära Emma, tycker du inte att vi alla skulle äta lite välling.«
A:7	Emma could not suppose any such thing, knowing, as she did, that	Emma kunde inte alls tänka sig något sådant eftersom hon visste att båda	Emma tyckte inte alls att det var någon bra idé, eftersom hon visste att båda

	both the Mr. Knightleys were as unpersuadable on that article as herself; - and two basins only were ordered.	herrarna Knightley var lika omöjliga att övertala på den punkten som hon själv, och det sades följaktligen till om endast två tallrikar välling.	herrarna Knightley var lika omöjliga att övertala som hon själv i den frågan, och därför sa man bara till om två skålar.
A:8	After a little more discourse in praise of gruel, with some wondering at its not being taken every evening by every body, he proceeded to say, with an air of grave reflection,	Efter ytterligare utläggningar till vällingens pris och förundran över att inte alla människor åt välling varenda kväll, fortsatte han med djupt bekymrad min:	Efter ännu fler tirader till vällingens pris och en del funderingar över varför inte alla åt välling varje kväll, sa mr Woodhouse med allvarsamt eftertänksam min:
A:9	“It was an awkward business, my dear, your spending the autumn at South End instead of coming here.	”Det var för illa att du var i South End hela hösten i stället för att komma hit.	»Det var verkligen tråkigt, kära vän, att ni valde att resa till South End istället för att komma hit på höstbesök.
A:10	I never had much opinion of the sea air.”	Jag har aldrig varit svag för havsluft.”	Jag har aldrig haft några höga tankar om havsluft«
A:11	“Mr. Wingfield most strenuously recommended it, sir – or we should not have gone.	”Doktor Wingfield rekommenderade det så ivrigt, annars skulle vi inte ha farit.	»Doktor Wingfield rekommenderade det verkligen, annars skulle vi aldrig ha rest.
A:12	He recommended it for all the children, but particularly for the weakness in little Bella’s throat, - both sea air and bathing.”	Han rekommenderade det för alla barnen, men särskilt för lilla Bellas besvär med halsen – både havsluft och bad.”	Han sa att det var bra för alla barnen men särskilt för lilla Bellas hals, både havsluft och bad.«
A:13	“Ah! my dear, but Perry had many doubts about the sea doing her any good;	”Men Perry tvivlade mycket på att havet skulle vara bra för henne, och fastän	»Åh, men kära Isabella, Perry tvivlade starkt på att havsluften skulle göra

and as to myself, I have been long perfectly convinced, though perhaps I never told you so before, that the sea is very rarely of use to any body. [...]"	jag kanske inte har sagt dig det förut, har jag för min del länge tyckt att havet sällan är nyttigt för någon människa.[...]"	henne gott, och jag har kanske inte sagt det förut, men jag för min del har länge varit helt övertygad om att havet sällan är till nytta för någon. [...]"
---	---	--

<b>B</b>	<b>Austen</b>	<b>Bergvall</b>	<b>Nielsen</b>
B:1	He was immediately interested.	Han blev genast intresserad.	Frank blev genast intresserad av rummets funktion som balsal, och istället för att gå vidare stannade han i flera minuter vid de två stora fönster som stod öppna och funderade över salens möjligheter, samtidigt som han beklagade att den inte längre användes för sitt ursprungliga ändamål.
B:2	Its character as a ball-room caught him; and instead of passing on, he stopt for several minutes at the two superior sashed windows which were open, to look in and contemplate its capabilities, and lament that its original purpose should have ceased.	Dess egenskap av balsal fångade honom, och i stället för att gå vidare stannade han i flera minuter utanför de två största skjutfönstren som stod öppna, tog en överblick över dess möjligheter och beklagade att den ursprungliga användningen skulle ha upphört.	
B:3	He saw no fault in the room, he would	Han såg inte något fel på lokalen och ville inte gå med	Han såg inget fel på salen och lyssnade inte på de

	acknowledge none which they suggested.	på några av deras invändningar.	andras invändningar.
B:4	No, it was long enough, broad enough, handsome enough.	Nej, visst var den tillräckligt lång, tillräckligt bred, tillräckligt vacker.	Visst var den lång nog, bred nog och vacker nog.
B:5	It would hold the very number for comfort.	Den rymde precis lagom antal gäster.	Och den rymde tillräckligt många.
B:6	They ought to have balls there at least every fortnight through the winter.	De borde ha baler där åtminstone var fjortonde dag hela vintern.	De borde hålla bal där åtminstone var fjortonde dag vintern igenom.
B:7	Why had not Miss Woodhouse revived the former good old days of the room?	Varför hade inte miss Woodhouse återupplivat balsalens gamla storhetstid?	Varför hade inte miss Woodhouse sett till att den gamla balsalen levte upp igen?
B:8	- She who could do any thing in Highbury!	Hon som förmådde vad som helst i Highbury!	Hon som kunde göra vad hon hade lust med i Highbury!
B:9	The want of proper families in the place, and the conviction that none beyond the place and its immediate environs could be tempted to attend, were mentioned; but he was not satisfied.	De båda damerna nämnde bristen på lämpliga familjer i trakten och sade sig övertygade om att ingen människa utanför Highbury och dess närmaste grannskap skulle känna sig frestad att komma, men han gav sig inte.	Men han lyssnade inte på argumentet att det inte fanns så många lämpliga familjer på orten och att det var få utanför byn och dess omedelbara grannskap som kunde frestas att komma.
B:10	He could not be persuaded that so many good-looking houses as he saw around him, could not furnish numbers enough for such a meeting; and even when particulars were given and	Han kunde inte få i sitt huvud att det i alla de vackra hus han såg runt omkring inte skulle finnas tillräckligt många deltagare i en sådan festlighet, och inte ens när de gav honom detaljer och	Han lät sig inte övertygas om att det inte bodde tillräckligt många i alla de vackra hus som han såg omkring sig, och inte ens när man detaljerat beskrev de olika familjerna och den



	families described, he was still unwilling to admit that the inconvenience of such a mixture would be any thing, or that there would be the smallest difficulty in every body's returning into their proper place the next morning.	beskrev familjerna ifråga kunde han tycka att olägenheten med en sådan blandning var någonting att tala om och var övertygad om att var och en utan tvekan skulle veta sin plats nästa morgon.	allmänna bakgrunden ville han inse att det var olämpligt med en sådan blandning eller att det skulle vara det minsta svårt att återgå till de vanliga sociala rollerna efteråt.
B:11	He argued like a young man very much bent on dancing; and Emma was rather surprized to see the constitution of the Weston prevail so decidedly against the habits of the Churchills.	Han resonerade som en ung man som är mycket road av dans, och Emma såg med en viss förvåning att det westonska lynnet så klart hade övertaget över de churchillska vanorna.	Han argumenterade som en ung man som verkligen älskade att dansa, och Emma blev ganska förvånad över att se att arvet från Westons så avgjort dominerade i jämförelse med den uppfostran han fått hos Churchills.
B:12	He seemed to have all the life and spirit, cheerful feelings, and social inclinations of his father, and nothing of the pride or reserve of Enscombe.	Han tycktes ha fått allt det livliga, glada och sällskapliga hos fadern i arv och ingenting av familjen Churchills högdragna, reserverade sätt.	Det verkade som om han hade ärvt fadernas livliga humör, glada känslor och sociala intresse och inte hade påverkats av miljön på det högdragna Enscombe.

<b>C</b>	<b>Austen</b>	<b>Bergvall</b>	<b>Nielsen</b>
C:1	Her attention was now claimed by Mr. Woodhouse, who being, according to his custom on such occasions, making the circle of his guests, and	I nästa ögonblick blev hon upptagen av mr Woodhouse som trogen sin vana vid dylika tillfällen gick rondan bland sina gäster och underhöll damerna på sitt	Men nu fångades hennes uppmärksamhet av mr Woodhouse som sin vana trogen vid sådana tillfällen gick omkring bland gästerna och i tur och

	paying his particular compliments to the ladies, was ending with her – and with all his mildest urbanity, said,	särskilda sätt.	ordning gjorde damerna sin uppvaktning.
C:2		Så älskvärt och chevalereskt som tänkas kan sade han nu till Jane Fairfax:	Sist kom han nu fram till henne och sa på sitt milda och älskvärda sätt:
C:3	“I am very sorry to hear, Miss Fairfax, of your being out this morning in the rain.	”Jag blev så bekymrad när jag hörde att ni var ute i regnet i morse, miss Fairfax.	»Det gör mig ont att höra att ni var ute i regnet i morse, miss Fairfax.
C:4	Young ladies should take care of themselves.	Unga damer ska vara rädda om sig.	Unga damer måste vara rädda om sig.
C:5	– Young ladies are delicate plants.	Unga damer är ömtåliga plantor.	Unga damer är ömtåliga plantor.
C:6	They should take care of their health and their complexion.	De ska vara rädda om sin hälsa och sin hy.	De ska tänka på sin hälsa och sin hy.
C:7	My dear, did you change your stockings?”	Ni bytte väl strumpor när ni kom in, lilla vän?”	Ni bytte väl strumpor efter promenaden, kära vän?«
C:8	“Yes, sir, I did indeed; and I am very much obliged by your kind solicitude about me.”	”Ja, det gjorde jag, mr Woodhouse.	»Javisst gjorde jag det.
C:9		Tack så mycket för er vänliga omtanke.”	Det är mycket vänligt av er att bekymra er om mig.«
C:10	“My dear Miss Fairfax, young ladies are very sure to be cared for.	”Kära miss Fairfax, unga damer måste man alltid ägna omtanke.	»Min kära miss Fairfax, man bekymrar sig gärna om unga damer.
C:11	– I hope your good grandmamma and aunt are well.	– Jag hoppas er snälla mormor och moster mår bra.	– Jag hoppas att er goda mormor och moster mår bra.
C:12	They are some of my very	De hör till mina mycket	De är verkligen gamla

	old friends.	gamla vänner.	vänner till mig.
C:13	I wish my health allowed me to be a better neighbour.	Jag önskar att min hälsa tillät mig att vara en bättre granne.	Jag önskar bara att min hälsa tillät mig att vara en bättre granne.
C:14	You do us a great deal of honour to-day, I am sure.	Ni gör oss en stor ära i dag, miss Fairfax.	Vi känner oss verkligen hedrade att ni kommit hit idag, kära miss Fairfax.
C:15	My daughter and I are both highly sensible of your goodness, and have the greatest satisfaction in seeing you at Hartfield.”	Min dotter och jag sätter stort värde på er älskvärdhet och är mycket glada över att se er här på Hartfield.”	Min dotter och jag uppskattar er vänlighet högt och det är mycket roligt att se er här på Hartfield.«
C:16	The kind-hearted, polite old man might then sit down and feel that he had done his duty, and made every fair lady welcome and easy.	Jane Fairfax var den sista i kretsen av hans gäster, och den godhjärtade gamle gentlemannen kunde därefter slå sig ner igen i medvetandet att ha gjort sin plikt som värd och artig kavaljer.	Den godhjärtade och artige gamle mannen kunde sedan sätta sig ner och känna att han hade gjort sin plikt och fått alla damerna att känna sig välkomna och väl till mods.
C:17	By this time, the walk in the rain had reached Mrs. Elton, and her remonstrances now opened upon Jane.	Ryktet om regnpromenaden hade vid det här laget nått fram till Mrs Elton, och nu var det hennes tur att vända sig mot Jane.	Vid det laget hade ryktet om promenaden i regnet nått fram till Mrs Elton, och hon vände sig full av förebråelser till Jane.
C:18	“My dear Jane, what is this I hear?	”Men kära Jane, vad är det jag hör?	»Min kära Jane, vad är det jag hör?
C:19	– Going to the post-office in the rain!	Gå till postkontoret i regnväder!	Att ge sig ut i regnet bara för att gå till postkontoret!
C:20	– This must not be, I assure you.	Det får inte förekomma, absolut inte.	Så får ni absolut inte göra.
C:21	– You sad girl, how could you do such a thing? [...]”	Stygga flicka, hur kunde ni göra någonting sådant? [...]”	Slarviga flicka, hur kunde ni göra något sådant. [...]«

<b>D</b>	<b>Austen</b>	<b>Bergvall</b>	<b>Nielsen</b>
D:1	Harriet behaved extremely well on the occasion, with great self-command.	Harriet uppförde sig mycket väl i detta sammanhang, det vill säga med stor självbehärskning.	Harriet visade stor behärskning och uppträdde mycket sansat.
D:2	Whatever she might feel of brighter hope, she betrayed nothing.	Vilka ljusare förhoppningar hon än månade hysa inom sig, förrådde hon ingenting.	Hon förrådde ingenting, även om hon nu kanske kände sig mer förhoppningsfull.
D:3	Emma was gratified, to observe such a proof in her of strengthened character, and refrained from any allusion that might endanger its maintenance.	Emma såg med tillfredsställelse detta tecken på mognad i hennes karaktär och avhöll sig från alla antydningar som kunde sätta dess varaktighet på spel.	Emma var mycket nöjd över att se dessa tecken på större karaktärsstyrka hos henne och aktade sig noga för att antyda något som kunde riskera att rubba den.
D:4	They spoke, therefore, of Mrs. Churchill's death with mutual forbearance.	De talade därför om Mrs Churchills död med ömsesidig försiktighet.	De talade därför om Mrs Churchills död med ömsesidig fattning.
D:5	Short letters from Frank were received at Randall's, communicating all that was immediately important of their state and plans.	Från Frank kom det korta brev till Randalls med sådana underrättelser om deras situation och planer som var av omedelbar vikt.	På Randalls fick man korta brev från Frank där han berättade hur de mådde och vilka planer de hade.
D:6	Mr. Churchill was better than could be expected; and their first removal, on the departure of the funeral for Yorkshire, was to be to the house of a very old friend in Windsor, to whom Mr. Churchill had been promising a visit the last	Mr Churchill tog det bättre än man kunde ha väntat, och deras första anhalt på vägen till begravningen i Yorkshire skulle bli hos en gammal vän i Windsor, som mr Churchill i tio års tid hade lovat att besöka.	Mr Churchill mådde bättre än vad man kunnat vänta, och när de begav sig till begravningen i Yorkshire, gjorde de först uppehåll hemma hos en mycket gammal vän i Windsor som mr Churchill länge lovat besöka.

	ten years.		
D:7	At present, there was nothing to be done for Harriet; good wishes for the future were all that could yet be possible on Emma's side.	För närvarande kunde Emma alltså ingenting göra för Harriet annat än hoppas det bästa för framtiden.	Och för ögonblicket fanns det ingenting som Emma kunde göra för Harriet, förutom att hoppas på framtiden.
D:8	It was a more pressing concern to show attention to Jane Fairfax, whose prospects were closing, while Harriet's opened, and whose engagements now allowed of no delay in any one at Highbury, who wished to show her kindness – and with Emma it was grown into a first wish.	Mera överhängande var det att ägna sig åt Jane Fairfax, vars utsikter mörknade samtidigt som Harriets ljusnade.	Desto mer angeläget var det att visa Jane Fairfax uppmärksamhet, för hennes framtidsutsikter krympte nu, medan Harriets vidgades.
D:9		Hennes förestående avresa lämnade inte mycken tid övrig åt den som ville visa henne någon vänlighet, och för Emma hade detta blivit någonting mycket angeläget.	Eftersom Jane snart skulle bryta upp måste alla i Highbury som ville visa henne vänlighet göra det nu – och Emma hade ingen tid att förlora.
D:10	She had scarcely a stronger regret than for her past coldness; and the person, whom she had been so many months neglecting, was now the very one on whom she would have	Det fanns knappast någonting som hon så ångrade som sin tidigare kyla, och den människa hon i så många månader hade nonchalerat hade nu blivit den som hon framför allt skulle vilja	Hon kunde inte nog ångra den kyla hon tidigare visat, och den person som hon i så många månader hade försummat var nu den som hon helst av allt ville slösa omsorger och sympati på.

	lavished every distinction of regard or sympathy.	överhopa med uppmärksamhet och sympati.	
D:11	She wanted to be of use to her; wanted to show a value for her society, and testify respect and consideration.	Hon ville vara henne till hjälp, visa att hon satte värde på hennes sällskap och ge prov på aktning och hänsyn.	Hon ville hjälpa henne, visa att hon uppskattade hennes sällskap och att hon respekterade och bekymrade sig om henne.